

Cauza C-644/23 [Stangalov]ⁱ**Rezumatul cererii de decizie preliminară întocmit în temeiul articolului 98 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție****Data depunerii:**

26 octombrie 2023

Instanța de trimitere:

Sofiyski gradski sad (Tribunalul Orașului Sofia, Bulgaria)

Data deciziei de trimitere:

26 octombrie 2023

Persoana acuzată:

IR

Obiectul procedurii principale

Informarea unei persoane acuzate; care se sustrage; despre faptul că va avea loc un proces împotriva sa, pentru a avea dreptul la un nou proces în prezența sa.

Obiectul și temeiul juridic al cererii de decizie preliminară

Cerere de decizie preliminară în temeiul articolului 267 primul paragraf litera (b) TFUE

Întrebările preliminare

Este compatibilă cu articolul 9 coroborat cu articolul 8 alineatul (4) coroborat cu articolul 8 alineatul (2) din Directiva 2016/343 o lege națională, respectiv articolul 423 alineatul (1) a doua teză prima ipoteză din NPK, potrivit căreia o persoană acuzată care a fost condamnată în lipsă nu are dreptul la un nou proces în prezența sa, în cazul în care s-a sustras după ce în faza preliminară a fost informată sumar despre acuzație și, tocmai din cauza acestei sustrageri, nu a putut fi informată despre acuzația completă, despre procedura judiciară deschisă pe baza acesteia și

ⁱ Numele prezentei cauze este un nume fictiv. El nu corespunde numelui real al niciuneia dintre părțile la procedură.

despre consecințele neprezentării la proces, în condițiile în care nu are dreptul la un nou proces în prezența sa atunci când este apărută de un avocat numit din oficiu, indiferent dacă are sau nu vreun contact cu acesta?

În cazul unui răspuns negativ: articolul 8 din Directiva 2016/343 și articolul 47 din cartă obligă sau permit instanței de trimitere să respingă examinarea pe fond a acuzației formulate împotriva unei asemenea persoane acuzate și să pronunțe în lipsă o hotărâre împotriva sa, în cazul în care instanța de trimitere și-a format, pe baza unor elemente fiabile, convingerea că organul jurisdicțional național suprem, care este singurul competent să se pronunțe asupra unei cereri formulate de o persoană acuzată condamnată în lipsă de desfășurare a unui nou proces în prezența sa, va respinge în speță această cerere și nu va redeschide procedura, întrucât nu va aplica dispoziția articolului 9 coroborat cu articolul 8 alineatul (4) coroborat cu articolul 8 alineatul (2) din directivă, ci dreptul național, îngrădind astfel dreptul garantat de legislația Uniunii al persoanei condamnate în lipsă de a fi prezentă la procesul penal?

Dispoziții de drept și jurisprudența Uniunii

Directiva (UE) 2016/343 a Parlamentului European și a Consiliului din 9 martie 2016 privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție și a dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale (JO 2016, L 65, p. 1), în special considerentele (36)-(39) și articolele 8-10

Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, articolul 47

Hotărârea din 19 mai 2022, C-569/20, EU:C:2022:401 (denumită în continuare „Hotărârea C-569/20”)

Hotărârea din 17 decembrie 2020, C-416/20 PPU, EU:C:2020:1042 (denumită în continuare „Hotărârea C-416/20”)

Hotărârea din 15 septembrie 2022, C-420/20, EU:C:2022:679 (denumită în continuare „Hotărârea C-420/20”)

Dispoziții naționale invocate

Konstitutsia na Republika Bulgaria (Constituția Republicii Bulgaria)

Nakazatelno-protsesualen kodeks (Codul de procedură penală, denumit în continuare „NPK”)

În timpul anchetei desfășurate în faza preliminară, persoana suspectată este acuzată în mod formal; acest lucru are loc printr-un act separat (denumit în continuare „ordonanța în conformitate cu articolul 219 din NPK”), care cuprinde aspectele de fapt și de drept ale acuzației. Prin acest act, persoana suspectată este

informată că este acuzată oficial de săvârșirea unei anumite fapte și că i se oferă posibilitatea de a face precizări cu privire la acuzație și de a depune concluzii.

A doua parte din faza preliminară cuprinde actele procurorului după finalizarea anchetei. Procurorul poate să decidă, prin rechizitoriul pe care îl înaintează instanței, trimiterea în judecată.

În practică, cuprinsul ordonanței în conformitate cu articolul 219 din NPK este preluat în încheierea rechizitoriului, conform articolului 246 din NPK. Partea din rechizitoriu în care figurează situația de fapt cuprinde informații detaliate despre fapta reținută în sarcina persoanei acuzate, despre timpul, locul și modul de săvârșire a faptei, despre persoana prejudiciată și cuantumul prejudiciului.

Faza contencioasă începe prin înaintarea către instanță a rechizitoriului. Instanța ia anumite măsuri pentru informarea persoanei acuzate, și anume transmite acesteia o copie a rechizitorului și o informează oficial despre anumite împrejurări, inclusiv despre faptul că va avea loc un proces pe baza acestui rechizitoriu, precum și despre posibilitatea ca în anumite condiții cauza penală să fie judecată și hotărârea să fie pronunțată în lipsa sa (în continuare „procedura în conformitate cu articolul 247c din NPK”). După ce a primit rechizitoriul în conformitate cu articolul 246 din NPK și informațiile anexate acestuia, persoana acuzată (care este acum numită persoana trimisă în judecată) află pentru prima oară că va avea loc un proces în care se va examina aspectul dacă acuzația a fost dovedită și dacă persoana a fost găsită vinovată aplicându-i-se o anumită pedeapsă. La acest moment, ea este de asemenea informată despre posibilitatea soluționării cauzei penale în pofida lipsei sale.

Prezentare pe scurt a situației de fapt și a procedurii principale

- 1 Situația de fapt din procedura principală coincide cu cea descrisă deja în cererea de decizie preliminară în cauza C-569/20. Instanța de trimitere dorește să îndrepte erorile privind situația de fapt și să clarifice faptul că, în realitate, IR a primit personal acuzația în faza preliminară (ordonanța în conformitate cu articolul 219 din NPK), dar nu și acuzația în temeiul căreia a fost deschisă procedura judiciară (rechizitoriul în conformitate cu articolul 246 din NPK), respectiv acuzația cu care a fost sesizată instanța.
- 2 IR a fost trimis în judecată pentru săvârșirea a două infracțiuni: participare la un grup infracțional organizat în vederea săvârșirii unor infracțiuni fiscale și complicitate la o infracțiune fiscală concretă.
- 3 În faza preliminară a procedurii, la 18 aprilie 2016, împotriva lui IR a fost dată ordonanța în conformitate cu articolul 219 din NPK, care i-a fost notificată în ziua următoare; IR a mandatat un avocat. IR a înțeles să nu facă nicio declarație și a comunicat doar faptul că se află în străinătate; în plus, a comunicat o nouă adresă unde putea fi găsit.

- 4 După finalizarea anchetei, parchetul a întocmit la 9 decembrie 2016 rechizitoriul în conformitate cu articolul 246 din NPK. După aceea, a înaintat instanței dosarul și a fost astfel deschisă procedura judiciară în cauza principală.
- 5 Începând din 2016 și până în prezent, instanța de trimitere a încercat de numeroase ori să îl citeze pe IR la proces, însă acesta nu a putut fi localizat, nici la adresa indicată de el însuși. Avocatul mandatat a renunțat la apărare întrucât nu a mai avut niciun contact cu IR. Ulterior, au fost desemnați consecutiv trei apărători din oficiu, care nu au avut contact cu IR sau cu rudele acestuia. Este în principiu neclar dacă IR știe că a fost întocmit un rechizitoriu, că acuzația este examinată de o instanță (cu alte cuvinte, că împotriva sa se desfășoară o procedură judiciară) și că i-a fost numit un apărător din oficiu.
- 6 Potrivit ultimelor informații referitoare la IR, acesta a fost condamnat definitiv în alte trei proceduri penale și este căutat în scopul executării pedepselor la care a fost condamnat; în plus, este dat în urmărire și în procedura principală. Cu toate acestea, nu poate fi localizat.

Prezentare pe scurt a motivelor trimiterii preliminare

Motivarea primei întrebări preliminare

- 7 După punerea în discuție a motivării din Hotărârea Curții în cauza C-569/20, instanța de trimitere ajunge la concluzia că situația juridică a lui IR se încadrează la articolul 8 alineatul (4) din Directiva 2016/343, astfel încât el ar avea dreptul la un nou proces.
- 8 Este necesar un nou proces întrucât IR s-a sustras după ce i-a fost notificată ordonanța în conformitate cu articolul 219 din NPK, care, potrivit dreptului național, nu cuprinde informația necesară privind desfășurarea unui proces în viitor. Într-adevăr, această informație este comunicată abia odată cu notificarea rechizitoriului în conformitate cu articolul 246 din NPK și [cu înștiințarea privind] desfășurarea procedurii conform articolului 247c din NPK.
- 9 În consecință, IR nu a fost în realitate informat despre proces; această informare constituie însă o condiție fundamentală pentru aplicarea articolului 8 alineatul (2) din Directiva 2016/343.
- 10 În special, el nu a fost informat:
 - despre rechizitoriul în conformitate cu articolul 246 din NPK, ceea ce înseamnă că [nu] i-au fost aduse la cunoștință tipul și natura acuzației formulate împotriva sa, pentru a-și putea exercita dreptul la apărare [articolul 6 alineatul (3) din Directiva 2012/13] și a aprecia dacă se prezintă sau nu în persoană;
 - nici despre împrejurarea că va avea loc un proces, inclusiv data și locul acestuia (Hotărârea C-569/20, punctele 41 și 42);

- nici despre consecințele neprezentării sale (punctul 40);
 - el nici nu este reprezentat de un avocat ales (punctul 56).
- 11 Deși unicul motiv pentru care nu a putut fi informat este sustragerea sa, potrivit articolului 9, articolului 8 alineatul (4) prima teză și considerentului (39) prima teză al Directivei 2016/343, precum și punctelor 46 și 47 din Hotărârea C-569/20, această sustragere nu duce la concluzia că dreptul la un nou proces este exclus.
 - 12 În special, nu există o absență calificată (nici sub forma sustragerii) în condițiile articolului 8 alineatul (2) din Directiva 2016/343, astfel cum este descrisă în Hotărârea C-569/20, punctul 48, respectiv o absență în cazul căreia persoana acuzată „[...] ști[a] că un proces urma să fie organizat împotriva sa” și „a primit informații suficiente pentru a ști că un proces urma să fie organizat împotriva sa” (punctul 59 a doua teză și dispozitivul).
 - 13 Nu există nici situația de fapt pe care Curtea a descris-o în mod expres la punctele 57 și 58 din Hotărârea C-569/20, de care s-a ocupat numai din cauza unei erori a instanței de trimitere, respectiv o notificare conformă a rechizitoriului în conformitate cu articolul 246 din NPK care, după cum s-a dovedit, era viciat de erori de procedură, și imposibilitatea ulterioară, cauzată de sustragerea lui IR, de a notifica acestuia noul rechizitoriu în conformitate cu articolul 246, rectificat. Din cauza sustragerii sale, lui IR nu i-a fost notificat în realitate niciun rechizitoriu în conformitate cu articolul 246 din NPK.
 - 14 Cu toate acestea, la punctul 58 a treia teză din Hotărârea C-569/20, Curtea arată că se poate reține că este vorba despre o sustragere în sensul punctului 48, în cazul în care „conținutul noului rechizitoriu corespunde rechizitoriului inițial”. Potrivit dreptului național, conținutul ordonanței în conformitate cu articolul 219 din NPK este fundamental diferit de cel al rechizitoriului în conformitate cu articolul 246 din NPK, întrucât cele două acte au scopuri procedurale diferite.
 - 15 Prin urmare, instanța de trimitere consideră că situația juridică a lui IR nu se încadrează la articolul 8 alineatul (2) din Directiva 2016/343 în măsura în care nu este îndeplinită niciuna dintre cele trei condiții prevăzute la acest articol. Pentru acest motiv, în cazul în care împotriva sa s-ar desfășura un proces, ar fi găsit vinovat și ar fi condamnat în lipsă la o anumită pedeapsă, el ar avea dreptul la un nou proces în prezența sa în conformitate cu articolul 9 din Directiva 2016/343.
 - 16 Instanța de trimitere subliniază faptul că potrivit dreptului național situația juridică a lui IR intră în domeniul de aplicare al articolului 423 alineatul (1) a doua teză prima ipoteză din NPK, potrivit căreia în cazul în care împotriva sa s-ar desfășura un proces, ar fi găsit vinovat și ar fi condamnat în lipsă la o anumită pedeapsă, el nu ar avea dreptul la un nou proces în prezența sa.
 - 17 Aceasta este situația pentru că IR s-a sustras după ce i-a fost notificată ordonanța în conformitate cu articolul 219 din NPK, iar procedura în conformitate cu articolul 247c din NPK nu poate fi desfășurată tocmai din cauza acestei sustrageri,

astfel încât el nu poate fi informat despre rechizitoriul în conformitate cu articolul 246 din NPK, despre proces și despre consecințele neprezentării la acest proces.

- 18 Potrivit articolului 423 alineatul (1) a doua teză prima ipoteză din NPK, IR nu are dreptul la un nou proces în prezența sa.
- 19 În plus, pentru legalitatea desfășurării unui proces în lipsa lui IR este suficient să fie reprezentat de un avocat, fără a fi însă necesar ca acesta să fie un avocat ales. De fapt, nu se impune ca persoana acuzată absentă să aibă vreun contact cu avocatul său.
- 20 Drept urmare, reprezentarea printr-un avocat numit din oficiu, pe care nu îl cunoaște și pe care nu l-a mandatat cu apărarea sa, corespunde complet cerinței prevăzute la articolul 94 alineatul (1) punctul 8 din NPK și nu constituie un motiv pentru a i se [recunoaște dreptul la] un nou proces în prezența sa la care să participe un avocat ales.
- 21 Prin urmare, instanța de trimitere consideră că potrivit dreptului național situația juridică a lui IR se încadrează la articolul 423 alineatul (1) a doua teză prima ipoteză din NPK. În cazul în care împotriva sa s-ar desfășura un proces, ar fi găsit vinovat și ar fi condamnat în lipsă la o anumită pedeapsă, potrivit acestui articol el nu ar avea dreptul la un nou proces în prezența sa.
- 22 Instanța de trimitere consideră astfel că există o contradicție vădită între articolul 9 coroborat cu articolul 8 alineatul (4) coroborat cu articolul 8 alineatul (2) din Directiva 2016/343 și articolul 423 alineatul (1) a doua teză prima ipoteză din NPK. Prima dispoziție acordă lui IR dreptul la un nou proces, în timp ce a doua dispoziție exclude acest drept.
- 23 În acest context, se adresează prima întrebare preliminară în scopul de a se stabili dacă există într-adevăr o contradicție între cele două dispoziții.

Motivarea celei de a doua întrebări preliminare

- 24 A doua întrebare este adresată numai pentru situația în care Curtea va considera că articolul 423 alineatul (1) a doua teză prima ipoteză din NPK este incompatibil cu dreptul Uniunii. Această incompatibilitate ar determina în sine neaplicarea acestei dispoziții. Redeschiderea procedurilor penale desfășurate în lipsa persoanei acuzate este guvernată în această situație de articolul 9 coroborat cu articolul 8 alineatul (4) coroborat cu articolul 8 alineatul (2) din Directiva 2016/343; acest lucru este valabil și în privința procedurii principale, în speță pentru IR.
- 25 Mai exact, în calitate de persoană acuzată, IR are dreptul la un nou proces într-un stat membru, în cazul în care este condamnat în lipsă; acest drept rezultă în mod direct de la articolul 9 coroborat cu articolul 8 alineatul (4) coroborat cu articolul 8 alineatul (2) din Directiva 2016/343, care au efect direct (Hotărârea C-569/20, punctul 28 și dispozitivul, Hotărârea C-416/20, punctul 55 a doua teză).

- 26 Necesitatea celei de a doua întrebări rezultă din convingerea instanței de trimitere că IR nu a avut în realitate nicio posibilitate de a se folosi de acest drept. Această convingere rezultă la rândul său din jurisprudența Varhoven sad (Curtea Supremă [de Casație]) privind redeschiderea proceselor penale judecate în lipsa persoanelor acuzate. Această jurisprudență ține seama numai de dreptul național (articolul 423 din NPK), iar nu și de dreptul Uniunii, cu alte cuvinte de articolele 8 și 9 din Directiva 2016/343.
- 27 În primul rând, este de observat faptul că textul articolului 8 alineatul (2) literele (a) și (b) din această directivă este suficient de precis și necondiționat, indiferent de orice îndoieli existente: pentru a i se refuza dreptul la un nou proces, persoana condamnată în lipsă trebuie să fi fost informată cu privire la „proces”. Întrucât este evident că informarea cu privire la ordonanța în conformitate cu articolul 219 din NPK are o altă calitate decât informarea cu privire la proces, este neîndoielnic că reglementarea națională este fundamental diferită de dreptul Uniunii. Cu toate acestea, Varhoven sad (Curtea Supremă) aplică în continuare dreptul național și după expirarea termenului de transpunere a directivei (1 aprilie 2018), fără a considera necesar să trateze aceste contradicții în hotărârile sale sau să formuleze o cerere de decizie preliminară.
- 28 În al doilea rând, este necesar să se precizeze că toate îndoielile – dacă sunt într-adevăr posibile – care apar în legătură cu incompatibilitatea dreptului național cu dreptul Uniunii, sunt înlăturate prin cercetarea mai atentă a jurisprudenței Curții de Justiție. O importanță fundamentală revine Hotărârii C-569/20, în al cărei dispozitiv Curtea ajunge la concluzia clară că persoana condamnată în lipsă nu are dreptul la un nou proces în prezența sa decât atunci când „a primit informații suficiente pentru a ști că un proces urma să fie organizat împotriva sa” și apoi s-a sustras. Dreptul național prevede că informarea cu privire la ordonanța în conformitate cu articolul 219 din NPK are o altă calitate decât informarea cu privire la proces. Într-adevăr, decizia de a întocmi rechizitoriul în conformitate cu articolul 246 din NPK constituie primul pas către deschiderea procesului, însă această decizie este luată cu mult timp după informarea persoanei suspectate cu privire la ordonanța în conformitate cu articolul 219 din NPK.
- 29 În pofida Hotărârii Curții pronunțate în cauza C-569/20, Varhoven sad (Curtea Supremă) nu și-a modificat jurisprudența. Varhoven sad (Curtea Supremă) nu aplică direct dreptul Uniunii, nu pune în discuție aspectul dacă există o contradicție între acest drept și dreptul național și nu formulează o cerere de decizie preliminară cu privire la această chestiune. În schimb, ea aplică în continuare dreptul național și, în temeiul articolului 423 alineatul (1) a doua teză prima ipoteză din NPK, respinge [cererile de] redeschidere a proceselor penale judecate în lipsă.
- 30 Trebuie să se considere cu toată certitudinea că și [o eventuală cerere a lui] IR ar fi respinsă în acest mod, în situația în care ar fi găsit vinovat și ar fi condamnat în lipsă, iar apoi și-ar invoca dreptul la un nou proces în prezența sa.

- 31 Cu privire la certitudinea că dreptul lui IR de a fi prezent personal este lezat:
- 32 Această certitudine se întemeiază pe criteriile pe care Curtea de Justiție a Uniunii Europene le-a dezvoltat în alte cauze similare. Ele se referă însă la relațiile dintre instanțele naționale din diferite state, iar nu la relațiile dintre instanțele din aceeași ordine juridică.
- 33 Curtea de Justiție a Uniunii Europene a statuat deja că este necesar să se efectueze o examinare în două etape atunci când într-o procedură privind executarea unui mandat european de arestare există riscul de încălcare a dreptului fundamental la un proces echitabil (Hotărârea din 31 ianuarie 2023, C-158/21, EU:C:2023:57, punctele 97, 98 și 102, Hotărârea din 17 decembrie 2020, C-354/20 și C-412/20, EU:C:2020:1033, punctul 51, Hotărârea din 22 februarie 2022, C-562/21 și C-563/21, EU:C:2022:100, punctul 66).
- 34 În cadrul primei etape, trebuie să se examineze dacă există elemente obiective, fiabile, precise și actualizate în mod corespunzător prin care se urmărește să se demonstreze existența unui risc real de încălcare a dreptului fundamental la un proces echitabil ca urmare a unor deficiențe sistemice sau generalizate în ceea ce privește funcționarea sistemului jurisdicțional (în procedura principală, sub forma încălcării dreptului de a fi prezent personal la proces în cadrul procedurilor penale). În acest caz, se impune o apreciere globală a modului de funcționare a sistemului jurisdicțional (Hotărârea C-158/21, punctele 102 și 103, Hotărârea C-354/20, punctul 54, Hotărârea C-562/21 și C-563/21, punctele 67 și 77).
- 35 În procedura principală, concluzia examinării din prima etapă este în sens afirmativ. Astfel de elemente constau în textul expres și clar al legii [articolul 423 alineatul (1) a doua teză prima ipoteză din NPK]. Potrivit acestuia, toate persoanele acuzate care s-au sustras după notificarea ordonanței în conformitate cu articolul 219 din NPK nu mai au în principiu și fără excepții dreptul la un nou proces în prezența lor. Nu este necesar să fie informate despre proces și despre consecințele neprezentării. Nu este necesar nici ca ele să aibă încredere în avocatul care le reprezintă.
- 36 În a doua etapă este necesar să se examineze în mod concret și precis în ce măsură aceste deficiențe pot avea un impact asupra situației juridice a lui IR, având în vedere situația sa personală, natura infracțiunii și alte împrejurări, context în care riscul de încălcare a dreptului la un proces echitabil trebuie să fie „vădit” (Hotărârea C-158/21, punctele 106 și 107, Hotărârea C-354/20, punctul 55; Hotărârea C-562/21 și C-563/21, punctul 82).
- 37 În procedura principală, trebuie să se rețină rezultatul pozitiv al examinării din a doua etapă. Varhoven sad (Curtea Supremă) aplică textul expres și clar al legii [articolul 423 alineatul (1) a doua teză prima ipoteză din NPK] în mod literal și fără nicio îndepărtare de la el. Prin urmare, există o jurisprudență multianuală, neechivocă și constantă a Varhoven sad (Curtea Supremă) prin care persoanelor condamnate în lipsă li se refuză dreptul la un nou proces în prezența lor în cazul în

care s-au sustras după notificarea ordonanței în conformitate cu articolul 219 din NPK, motiv pentru care nu au fost informate despre procesul în care au fost condamnate în lipsă. Așa fiind, nicio împrejurare referitoare la situația personală a lui IR sau la natura infracțiunii ori altele asemenea nu pot determina neaplicarea în cazul său a acestei legi și a acestei jurisprudențe.

- 38 Dimpotrivă: întrucât este vorba despre două fapte penale grave, despre sustragerea conștientă timp de mai mulți ani și despre alte trei condamnări definitive (în privința cărora IR poate eventual solicita de asemenea un nou proces în prezența sa) există certitudinea absolută că Varhoven sad (Curtea Supremă) va respinge cererea lui IR de desfășurare a unui nou proces în prezența sa, dacă această cerere este formulată în procedura principală ulterior unei posibile condamnări în lipsă.
- 39 Această certitudine absolută îndeplinește criteriul unui „risc real de încălcare [a] dreptului [...] la un proces echitabil” de la punctele 61 și 66 din Hotărârea C-354/20 și de la punctele 82 și 84 din Hotărârea C-562/21 și al existenței unor „motive serioase și întemeiate [...]” de la punctele 88, 89 și 101 din Hotărârea C-562/21.
- 40 Această certitudine absolută este confirmată de faptul că jurisprudența Varhoven sad (Curtea Supremă) nu s-a modificat nici după data de 19 mai 2022, când a fost pronunțată Hotărârea Curții în cauza C-569/20. În special, Varhoven sad (Curtea Supremă) nu pune în discuție articolele 8 și 9 din Directiva 2016/343 și nici jurisprudența Curții referitoare la aceste dispoziții și consideră că nu este necesar să formuleze o cerere de decizie preliminară privind contradicția vădită cu articolul 423 alineatul (1) a doua teză prima ipoteză din NPK.
- 41 Prin urmare, pentru instanța de trimitere este clar că IR nu are nicio posibilitate de a-și exercita dreptul la un nou proces, recunoscut de dreptul Uniunii.
- 42 Este adevărat că dreptul bulgar nu prevede nicio cale de atac împotriva unor posibile erori judiciare ale Varhoven sad (Curtea Supremă) în legătură cu redeschiderea proceselor desfășurate în lipsă potrivit articolului 423 din NPK, întrucât Varhoven sad (Curtea Supremă) este singura instanță care se pronunță asupra acestei chestiuni (situație diferită: Hotărârea C-158/21, punctul 112, Hotărârea C-562/21, punctele 91 și 92).
- 43 Cu privire la comunicarea dintre instanța de trimitere și Varhoven sad (Curtea Supremă):
- 44 Curtea de Justiție a Uniunii Europene a dezvoltat în jurisprudența sa o cale de atac care poate preveni încălcarea unui drept garantat de dreptul Uniunii, și anume posibilitatea statului de executare de a solicita statului emitent anumite garanții (Hotărârea din 5 aprilie 2016, C-404/15 și C-659/15 privind condițiile de detenție dintr-un penitenciar, punctul 103).
- 45 Aceasta nu se aplică în procedura principală, întrucât natura relațiilor dintre organele judiciare din ordinea juridică bulgară nu permite instanței de trimitere să

solicite Varhoven sad (Curtea Supremă) o garanție că aceasta va respecta dreptul Uniunii în cadrul activității sale judiciare.

- 46 În plus, potrivit dreptului național, instanța de trimitere nu este în principiu competentă să examineze dacă IR are dreptul la redeschiderea procesului. Este îndoielnic dacă ea are această competență în temeiul articolului 8 din Directiva 2016/343, având în vedere faptul că Curtea a statuat deja că dreptul Uniunii nu impune unei instanțe naționale, care judecă o cauză penală în lipsa persoanei acuzate în condițiile în care acesteia i se recunoaște dreptul la un nou proces, să indice în mod expres în hotărârea sa acest drept (Hotărârea din 8 iunie 2023, C-430/22, EU:C:2023:458, dispozitivul).
- 47 Această competență revine, potrivit dreptului național, numai Varhoven sad (Curtea Supremă), care abia după primirea cererii formulate de IR, care a fost condamnat în lipsă, va constata care este situația de fapt din cauză și, pe baza acesteia, va aplica dreptul potrivit aprecierii sale.
- 48 Prin urmare, concluziile juridice ale instanței de trimitere, inclusiv cele din cuprinsul prezentei cereri de decizie preliminară, nu au nicio relevanță juridică pentru Varhoven sad (Curtea Supremă).
- 49 Cu privire la conținutul întrebării:
- 50 Instanța de trimitere subliniază faptul că obiectul întrebării preliminare nu este conformitatea cu dreptul Uniunii a jurisprudenței Varhoven sad (Curtea Supremă) privind redeschiderea procesului în care persoana acuzată a fost judecată în lipsă. Această jurisprudență este menționată numai ca fapt obiectiv, de care instanța de trimitere trebuie să țină seama atunci când hotărăște asupra chestiunii dacă va judeca și se va pronunța asupra acuzației formulate împotriva lui IR sau dacă va respinge acuzația.
- 51 Obiectul întrebării preliminare este constituit de conformitatea cu dreptul Uniunii a deciziei pe care o va pronunța instanța de trimitere cu privire la desfășurarea sau nedeșfășurarea procedurii penale împotriva lui IR în lipsa acestuia.
- 52 Întrucât tocmai instanța de trimitere însăși examinează acuzația împotriva lui IR, ea are obligația de a organiza procedura penală astfel încât acestuia să i se asigure direct dreptul de a participa personal la proces. Mai exact, ea trebuie să țină seama de „obligația absolută [...] de a respecta, în cadrul ordinii sale juridice, ansamblul dispozițiilor dreptului Uniunii, inclusiv Directiva 2016/343” (Hotărârea C-416/20, punctul 55).
- 53 În special respectarea articolului 9 din directivă înseamnă că trebuie să se asigure dreptul persoanei acuzate de a fi prezentă la proces, chiar dacă a fost pronunțată o hotărâre judecătorească în lipsa sa fără a fi întrunite condițiile pentru absența calificată prevăzute la articolul 8 alineatul (2) din directivă. Această garanție constă în certitudinea că numai în urma unei cereri formulate de el va beneficia de un nou proces, desfășurat acum în prezența sa.

- 54 Dacă această garanție lipsește, se ridică problema dacă instanța de trimitere trebuie să refuze organizarea procesului penal și pronunțarea unei hotărâri pe fond împotriva lui IR.
- 55 Cu privire la refuzul de a organiza procesul penal:
- 56 Tocmai în acest context se adresează a doua întrebare preliminară. Ea vizează posibilitatea și caracterul unui eventual refuz din partea instanței de trimitere de a organiza procesul penal împotriva lui IR.
- 57 În primul rând, este necesar să relevăm faptul că acuzația formulată împotriva lui IR se referă la participarea la un grup infracțional organizat în vederea săvârșirii unor infracțiuni fiscale și complicitate la o infracțiune fiscală concretă. Acestea sunt două domenii reglementate de dreptul Uniunii, care impune mai ales sancționarea acestor fapte pedepsibile (articolul 3 din Decizia-cadru 2008/841 din 24 octombrie 2008 privind lupta împotriva crimei organizate, JO L 300 din 11 noiembrie 2008, p. 42, și articolul 7 din Directiva 2017/1371 din 5 iulie 2017 privind combaterea fraudelor îndreptate împotriva intereselor financiare ale Uniunii prin mijloace de drept penal, JO L 198 din 28 iulie 2017, p. 29).
- 58 De aceea, refuzul instanței de trimitere de a organiza procesul penal împotriva lui IR încalcă în mod vădit aceste acte.
- 59 În al doilea rând, trebuie să se pună în lumină faptul că acest refuz s-ar justifica numai dacă procesul penal ar fi fost în schimb desfășurat în condiții care au împiedicat un proces echitabil. Mai precis, dacă articolul 3 din Decizia-cadru 2008/841 și articolul 7 din Directiva 2017/1371 ar impune sancționarea respectivelor fapte pedepsibile, ele presupun ca această sancționare să aibă loc în conformitate cu procedurile prevăzute de dreptul Uniunii și cu respectarea drepturilor fundamentale ale persoanei în cauză, astfel încât să se asigure un proces echitabil (articolul 47 al doilea paragraf din cartă) și să se garanteze dreptul la apărare și dreptul persoanei acuzate de a fi prezentă la procesul din cadrul procedurii penale, care constituie drepturi recunoscute expres de legislația Uniunii, în cazul încălcării cărora trebuie să fie disponibile suficiente căi de atac efective (articolul 47 primul paragraf din cartă).
- 60 Prin urmare, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă certitudinea că dreptul lui IR de a fi prezent la proces nu va fi asigurat în măsura în care Varhoven sad (Curtea Supremă) va respinge cererea acestuia pentru desfășurarea unui nou proces în prezența sa poate determina astfel refuzul instanței de trimitere de a organiza procesul penal împotriva sa și eventual de a-l condamna.
- 61 Acest refuz poate avea două aspecte.
- 62 Astfel, dacă instanța de trimitere este obligată să nu organizeze procesul penal întrucât asigurarea unui proces echitabil, care își găsește expresia în dreptul lui IR de a fi prezent la proces (drept care, în cazul condamnării în lipsă, este garantat tocmai prin dreptul la un nou proces consacrat la articolul 9 din directivă),

prevalează asupra necesității de a sancționa faptele pe care acesta le-a comis eventual (Hotărârea din 17 ianuarie 2019, C-310/16, EU:C:2019:30, punctele 33 și 34). În plus, Curtea a statuat deja că articolul 8 din Directiva 2016/343 doar permite statelor membre, în anumite condiții, să prevadă ca un proces să se poată desfășura în lipsă, însă nu le creează nicio obligație în acest sens (Hotărârea C-420/20, punctul 37).

- 63 Sau dacă instanța de trimitere are în schimb posibilitatea de a examina dacă organizează procesul penal în pofida certitudinii că va fi încălcat dreptul lui IR de a fi prezent, analizând dacă necesitatea de a preveni nepedepsirea prevalează asupra dreptului său de a fi prezent. Dacă există această posibilitate, care sunt criteriile ce trebuie avute în vedere pentru această analiză?